

ROMANOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíbaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

² Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanái iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yáté Dios imàacaca yàasu profetanái itànàaca inùmaliçuíseni, yái tàacáisica. ³⁻⁴ Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, íipidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquéerinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacáanítani, càicáaníta idènàaca íiwitáisewa mabáyawanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécanáamité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàinírira íiwitáise.

⁵ Jesucristo yéetacatéwa nuíchawalíná, íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmaliçuíse. Càité Dios imànica yéewanápíná iyaca wenàiwicanái macái cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníiyéica nacái càide iyúwa ichùullianá nía. ⁶⁻⁷ Píatacué nacái, peebáidacuéca Jesucristo

itàacái, píacué ìyéeyéica Roma ìyacàlená irìcu. Iná nutànàacué pirí cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápinácué pirí cayábéeri manuísíwata, mawèníri iyú, namàacáanápinácué nacái pìyaca matuíbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué Jesucristo ípidená ìwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué canánama nuémíacáiná wenàiwica nacàlidacué piináwaná ìwali macái cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹ Nuíbaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápiná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri iináwaná ìwali. Dios yáalíacawa nusutáca ícha pirípinácué mamáalàacata. ¹⁰ Nusutáca Dios ícha mamáalàacata imàacáanápinácué nupáchiaca pía átata bàalutécáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siùca nacáide. ¹¹ Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata tàì íméeri iyú cachàiniwanái. ¹² Yá nuchàiniadapinácué piwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué pichàiniadapiná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacái.

¹³ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madécaná yàawiría nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmitàacá nudé núalimá. Nuwàwatécué nùacawa pìatalé

nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápiná mamáalàacata áibanái wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanái yeebáidáaná áiba cáli ínata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacái. ¹⁴ Nudèniaca manuíri numawèniacálewa Dios yáapicha, Dios imànicáiná nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeyéi wenàiwica, nía nacái càmiyéica cáimiétacaná, nía nacái cáalíacáiyéica, nía nacái càmiyéica cáalíacái. ¹⁵ Iná máinícué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacái ìwali yái tàacáisi cayábéerica, píacué ìyéeyéica Roma ìyacàlená irìcu.

El poder del evangelio

¹⁶ Càmita báí nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuírícáináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái. Wáalíacawa judiónái irípinéericani yái tàacáisica, Dios yàasu wenàiwicacáináté nía quéechatécáwa. Quéwa siùca càmiyéi judío nacái neebáidaca Dios itàacái. ¹⁷ Yái tàacáisi yásáidaca walí càinácaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanácáaníta wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yáté íimaca: “Cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái yeebáidáanáca Dios, yácata ìyéeripiná càiripináta càmlíri imáalàawa Dios yáapicha”, íimacaté yái profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Quéwa wáalíacawa Dios, yái ìyéerica chènuniré, yùuwichàidapiná manuísíwata macáita wenàiwica càmiyéica yàa icàaluíniná, imàníyéica nacái

báawéeri áibanái irí. Níái wenàiwicaca imàníiyéica ibáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisíiri tàacáisi ícha, càmícáiná nawàwa neebáidacani. ¹⁹ Nadéca náalíacawa cayába Dios íiwitáise ìwali Dios yáasáidacáinaté nalíni, càinácaalí íiwitáise ìyaca. ²⁰ Ewita càmícáanáta yéewa wenàiwica íicáca Dios, càicáanáta yéewa náalíacawa Dios íiwitáise ìwali, ìwalíise macáita yái Dios imànicaléca cháí èeri irícu. Bàaluté èeri Dios idàbàcatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mìnánái idéca íicáca amaléeri iyúni yái Dios imànicaléca, íná canáca yéewaná báawéeyéi wenàiwica íimaca càmítasa náalíawa cachàiníríca Dios càiripináta. ²¹ Ewitaté náalíacáanáta Dios íiwitáise ìwali, càicáanáta càmítaté nàa icàaluíniná, yái Dios cachàiníríca. Càmítaté nacái nàa irí cayábéeri. Néseté nadàbocaté nàináidacawa máiwitáiseéri iyú meedá, báawéeri nacái, namàacacáiná nawàwawa canéeri iwèni wawàsi ìwali, yá catéeyéica íiwitáise nía, càmíiyéica yéewa yáalíacawa Dios ìwali. ²² Náimacaté cáalíacáiyéicasa nía, quéwa máiwitáiseeyéica nía meedá. ²³ Càmítaté nawàwa nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàiníríca íiwitáise, icànéeri mèlumèluíri iyú icamaláná irícuwa, càmíríca yéetáwa. Nàacáita meedá nàasu cuwáiná yéenáiwáná icàaluínináwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáiwánáca, cuìpìranái nacái, cuwèesínái nacái, àapínái nacái. Càité nàaca cuwáiná icàaluíniná Dios ícha.

²⁴ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca càì nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa namànica wawàsi càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máiní báawéeri iyú. ²⁵ Dios idéca iwènúacawa náicha càmícáiná nawàwa náalíacawa

báisíiri Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluíniná, níara wawàsi Dios idàbéeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíniná, yái báisíiri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácaáníta wàaca irí cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

²⁶ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yái wawàsi càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inaná càmita quirínama naimá asianái yáapicha, néese naimáca inaná yáapicha meedá. ²⁷ Càité nacái asianái càmita quirínama naimáca inaná yáapicha. Yáté máini nawàwaca naimáca asianái yáapicha meedá. Yá asianái naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máini báawéeri iyú náapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, iná Dios yùuwichàidaca nainá manuísíwata.

²⁸ Càmicáinaté nawàwa naicáca Dios cáimiétaquéri iyú, iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa naináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawàsi ìwali nacái. Càita namànica wawàsi càmirica cayába wenàiwica imàníiná. ²⁹ Máini namànica macái báawéeri íiwitáaná. Máini namànica báawéeri áibanái irí. Máini nawàwa needáca naliwa madécaná cawèníiri. Máini naináidacawa mamáalàacata càinápinácaalí náalimá namànica báawéeri áibanái irí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idènièrica cawèníiri wawàsica náicha. Nanúca wenàiwica. Nacuísáyacaca nacáwa. Nachìwáidaca nacái áibanái. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanái ìwali ibàacanéeri iyú náicha. ³⁰ Natàanica báawéeri iyú áibanái ìwali. Nàuwideca namànica Dios.

Càmita nàa áibanái ímiétacaná. Cachàiníiyéi iicáca yáawawa áibanái ícha. Canùmaséeca nacái nía. Náináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íiwitáaná báawéerica wàlisài. Càmita neebáida nasèenái itàacáíwa. ³¹ Càmita náalíawa Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáíwa. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanái ibáyawaná ícha. Càmita catúulécaná naicáca áibanái. ³² Níái báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca ímaca iwàwacutáaná néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa, cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacái naicáca áibanái imànica càiri báawéeri iyúwa namàníiná.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Iná cabáyawanáca pía nacái, judíocaalí pía, càmicaalí nacái, càmírícaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái íiwitáise. Pidéca picàlidaca nacái iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Pidéca càì píimaca áibanái ìwali, íná pidéca càì píimaca pìwaliwata nacái pimànicáiná pibáyawanáwa càide iyúwata nacái namàníiná. Iná cabáyawanáca pía nacái. ² Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenàiwica iináwaná ìwali machacàníiri iyú, báisíiri iyú nacái. Iná Dios ímacaalí cabáyawanáca wenàiwicanái, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisíiri iyú. ³ Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái, quéwa pidéca pimànica càide

iyúwa namàníná, íná càmita píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁴ Máini cayábéeri Dios íwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenàiwicanái irí mamáalàacata. Càmiri yùuwichàida wenàiwica caquialéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icùaca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Càì Dios iicáca pipualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri ícha. Quéwa caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios imànírira pirí. ⁵ Càmita piwàwa Dios imànica pirí cayábéeri, càmita nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, pimàacacaténá píichawa yái báawéerica pimànírira. Íná piwacáida piyaca piríwa piùwichàanápínáwa áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa. Néenialípiná Dios yéemìaca macái wenàiwica imanùbaca iináwaná ìwali icàlidacaténá càinácaalípiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùulliacawa. ⁶ Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, ìwalise yái namànírira cháì èeri irìcu. ⁷ Abénaméeyéi nadéca namànica cayábéeri mamáalàacata máinicáiná nawàwa nàyaca càiripináta, cáimiétacanéeri iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèlúri irìcu. Dios imàacapiná nadènìaca yáapicha nacáucawa càmiri imáalàawa. ⁸ Quéwa áibanái càmita nawàwa Dios icùaca nía, càmiyeyéi nacái yeebáida báisíri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùullianá nía. Dios yùuwichàidapiná nía manuísíwata báawacáiná iicáca náiwitáise. ⁹ Nàuwichàapínacawa

manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níái wenàiwicaca imàníyéica ibáyawanáwa. Macáita wáaliacawa Dios yúuwichàidáanápíná judiónái, quéwa càmita yúuwichàida abéta nía, néese yúuwichàidapíná càmiyéi judío nacái. ¹⁰ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica imàníyéica cayábéeri, Dios imàacapíná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèlúiri írìcu, cáimiétaquéeri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càiripináta. Macáita wáaliacawa càipíná Dios imànica judiónái írì, quéwa càmita abéta judiónái írì, néese càmiyéi judío írì nacái.

¹¹ Dios yàapíná macái wenàiwicanái iwèni machacàníiri iyú càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha. ¹² Iná macáita imàníyéica ibáyawanáwa càmiyéica yáaliawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa, namànírìca méetàuculé Dios itàacái íicha. Nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa éwita náaliacáaníta Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yúuwichàidapíná nía càide iyúwa itàacái íimáaná. ¹³ Càmita mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemìacaalícáita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí imàníyéica càide iyúwa itàacái ichùulianá nía. ¹⁴ Quéwa áibaalí abénaméeyéi càmiyéi judío, éwita càmicáaníta náaliawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, càicáaníta áibaalí namànica cayábéeri wawàsi càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, áibaalícáiná nawàwa namànica càì. Namànicaalí cayábéeri, yá náiwitáise ìyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulìerica

namànica cayábéeri. ¹⁵ Namànicaalí cayábéeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwalicuísewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náalíacáiná cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, íná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínácawa nawàwalicuísewa nadéca namànica cayábéeri, càmicaalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa. ¹⁶ Càipiná náalíacawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwa nucalidáanácué pírí Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapiná Jesucristo yéemíaca macái báawéeyéi iináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíise, yái báawéerica namànírica ibàacanéeri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Picàlidaca piacawa piináwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios iicáca pía pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté. Cáimacáica piicáca piawawa áibanái ícha nacái píalíacáináwa báisíri Dios ìwali, piacáiná nacái icàaluíniná. ¹⁸ Picàlidaca piacawa píalíánásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica. Picàlidaca nacái piináwanáwa, Dios itàacái idécasa yéewáidaca pía, píalíacaténáwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁹⁻²⁰ Pidéca manuíca píináidaca piwàwawa piwaliwa píalimácáinása péewáidaca wenàiwica càmiyéica yáaliíawa Dios ìwali, càide iyúwa watécaalí matúri icáapi ìwali. Càita nacái píináidacawa píalimáaná amaláca pimànica áibanái íiwitáise, iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise catéeri ichùulíaná nía namànicáiná nabáyawanáwa. Càita píináidacawa pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté, yái báisíri tàacáisi imàaquéerica cáalíacáica nía cawinácaalí

wenàiwica yeebáidéeyéicani. ²¹ Pía, yéewáidéerica áibanái, ¿cáná càmíta péewáida píawawa? Pidéca pìalàaca áibanái ipíchaná nayéedù. Néeni pía, ¿cáná piyéedù? ²² Pidéca pìalàaca áibanái ipíchaná naimáca áiba yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa. Néeni pía, ¿cáná pimàni càì? Pidéca picàlidaca báawacasa piicáca ídolonái, níara cuwáinái yéenáiwána, néese, ¿cáná piwàlùawa ídolo yàasu templo iriculé, wenàiwica isutácàalu nàasu cuwáinái íchawa? Báawéeriquéi piwàlùanácawa néré piyéedùacaténá nàasu cawèníri. ²³ Máini cáimacáica piicáca píawawa áibanái ícha pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté, quéwa pidéca píasáidaca caná iwèni piicáca Dios càmíciná pimàni càide iyúwa itàacái ímáaná. ²⁴ Càité nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàniri iyú israelitanái irí. Ímacaté nalí: “Níara càmíiyéica israelita naicácáinácué pimànica pibáyawanáwa, íná máini natàaníca báawéeri iyú Picuèrinácué Dios ìwali pibáyawaná ìwalíse, píacué israelitaca”, ímacaté yáí profetaca.

²⁵ Báisíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté, yá cayábaca Dios íicáca íiwitáise náicha níara càmíiyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmícaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, néese éwita judíocáanítani, càicáaníta báawaca Dios íicáca íiwitáise càide iyúwa cabáyawanéeri càmíiri judíocaalítani. ²⁶ Néese, áibacaalí càmíiri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yá cayábaca Dios íicáca íiwitáise càide iyúwa judíocaalítani, éwita càmíicáaníta judíoni. ²⁷ Cawinácaalí càmíirica judío

yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèricaté, yá éwita càmicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca íiwitáise judíonái íicha càmiyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, éwita nadènìacáaníta Dios itàacái. ²⁸ Càmita Dios iicá wenàiwica càide iyúwa yàasunáywa ìwalíise meedá yái nadènìanáca nasèenáywa judíonái, nadènìaná nacái judíonái iicácanáwa íinatabàawa meedá. ²⁹ Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáywa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíiri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná báisíiri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíiri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáywa, éwita càmicáaníta judío nía.

3

¹ Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemíawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawàsi judíonái idènìà áibanái wenàiwica íicha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiníwanái judíonái irí imàníiyéica circuncisión càide iyúwa Dios ichùulianá judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemíawa núa cawàwanáta. ² Báisíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawàsi judíonái irí. Yái wawàsi cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéericaté quéechatécáwa judíonái irí. ³ Wáalíacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Quéwaté Dios càmiiri imáalàida yái wawàsica imàníiricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité. ⁴ ¿Càmírita! Dios

càmíiri itàaní chìwái iyúwa. Ewitasica cachìwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànipiná càiripináta báisíiri iyútáni, càide iyúwa ímáaná. Càité nacái áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yá íimaca:

“Pía Dios, áibanái náimaca càmítasa báisí pitàacái, quéwa písaídapiná macái wenàiwicanái irí báisíiricani yái pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté píimáaná”,

íimacaté yái profetaca.

⁵ Wía èeri mìnáníca wamànica wabáyawanáwa chái èeri irìcu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi íiwitáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnánái náalíacawa máiní cayábéeri wáichani, yái Diosca. Càipiná wayúudàaca Dios, íná càmíta Dios icùa wenàiwica machacàníiri iyú yùuwichàidacaalí wía, wayúudàacáináni”, càì abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi íináidáanápináwa cawàwanáta. ⁶ ¡Càmíirita! Báisícaalí càmíta Dios imàni wenàiwica irí machacàníiri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísetá.

⁷ Aibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachìwawa áibanáicaténá yáalíacawa máiní machìwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnánái íichani, yái Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca wía, wayúudàacáináni”, càì áibanái báawéeyéi náimaca.

⁸ Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica

báawéeri manuísíwata wayúudàacaténá Dios manuísíwata”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachìwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawinácaalí càiyéica íimaca, Dios yùuwichàidapiná níawa nabáyawaná ìwalísewa.

Todos somos culpables

⁹ Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái íicha. Nudéca núasáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macái èeri mìnánái cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacùaca wía iyúwa presoíyéi. ¹⁰ Càité profetanái natànàacaté Dios itàacái. Náimaca:

“¡Canácata wenàiwica imàníirica cayábéeri!
¡Canásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íiwitáise ìwali, canácata icutéeri yáalíacaténáwa Dios ìwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunícawa déeculé Dios íicha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwitáisewa cayábéeri íicha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imàníirica cayábéeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càlicullì yàacuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi càiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cáanáica nachìwa. Namànica áibanái irí báawéeri nataacái iyúwa càide iyúwa àapi yùuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴ Cáanáica nalúa, nacuísaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵ Caqualéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

16 Ata alénácaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

17 Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápíná matuìbanáiri iyú náapichawáaca.

18 Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”,

càité náimaca níai profetaca itànèeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuise.

19 Wáalíacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judíonái irí, wía idènièyéica Dios itàacái wáalíacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanácasa wía, yácáiná Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri m̀nanáica, iwàwacutá nacái Dios ỳuwichàidaca wía canánama wabáyawaná iwáalisewa. 20 Iwàwacutá Dios ỳuwichàidaca

wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripíná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníiyéica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

21-22 Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisài, càinácaalí yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná. Wáalíacawa báisicani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita

Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ²³ Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía. ²⁴ Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús. ²⁵ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawalíná. Cristo yéetácáinatéwa, íná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise. Càita Dios imàalàidacaté wáicha wàuwichàanápínatéwa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. Dios imànicaté càì yáasáidacaténaté imànica macáita machacàníri iyú, éwitaté ìidenìacáaníta wàawirináimi namànlíná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwalíise yáasáidacaténá siùcade Dios imànica ìyaca macáita machacàníri iyú, iwàwacutácáinaté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíise. Mamàalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise.

²⁷ Càì Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadéCasa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásíwa! Canáca yéewaná

cáimacái waicáca wíawawa áibanái ícha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. ²⁸ Iná yéewa wadéca wáaliacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicá nía ìwalíise yái namànínáca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi ímáaná.

²⁹ Dios càmírita abéta judíonái icuèrináca. Nacuèrináta nacái níai càmíiyéica judío. ³⁰ Yácáiná abéerita yái Diosca. Canácata ícha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judíonái irí, càmíiyéi judío irí nacái. ³¹ Quéwa, éwita wáaliacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, càicáaníta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaquéericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiníiri cawènicani.

4

El ejemplo de Abraham

¹⁻² Néese, cawàwanáta abénaméeyéi judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínáté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa náimaca. Quéwa càmítaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníricaté. Mabáyawanácaalíté Dios iicáca Abraham ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái íchatá.

Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³ Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵ Uwé, macáita wáalíacawa wenàiwica íibaidacaalí cháì èri írìcu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa írìni mawèníri iyú, néese iwàwacutá íibaidaca yeedácaténá írìwa plata. Quéwa càmita càì Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmicáanítàacá imàni wawàsi cayábéeri Dios iicáca. ⁶ Càité nacái rey David itànàaca Dios itàacái bàaluité. David íimacaté casímáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmicáanítàacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷ Càité David itànàaca:

“¡Casímáica wenàiwicanái Dios imàaqueeyéica iwàwawa íbáyawaná íicha, càinácaalí báawéeri namàníricaté!

⁸ ¡Casímáica wenàiwica cànírica Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”

càité íimaca David.

⁹ David càmitaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casímáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níái càníyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipínáté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios.

¹⁰ Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham

ipíchawáiseté namànica Abraham irí circuncisión.
¹¹ Quéchatécáwa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néeseté namànica circuncisión Abraham irí. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íiwitáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ipíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmiyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmiyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáaníta namàni circuncisión. ¹² Yácata judiónái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judiónái yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ipíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Píaliacuéwa Abraham iyacaté cawàwanáta quinientos camuí ipíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham irí cáimiétacanéeri iyúni yàanápináté Abraham irí macái cáli iyéerica cháí èeri irícu, itaquénáinámi irí nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios càmirita icàlida Abraham irí càiri tàacáisi cáimiétacanéeri iyú iwalíse yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátàacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápináté Abraham irí cayábéeri. Yaté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴ Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ímáaná yéewanápinása

Dios imànica walí cayábéeri, yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. Quéwa càmita báisí natàacái. Báisícaalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canácáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íimáaná.¹⁵ Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Dios itàacái ìyaca cháí èeri irìcu, íná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri mìnánáca.

¹⁶ Wáalíacawa canácata wéená yáaliméerica imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénáinámica, weedáca walíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío. Yái cayábéerica, càmiiricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri càmiyéi judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios.¹⁷ Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca píá madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiripiná píá”, íimacaté yái Diosca. Iná

mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íiwitáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Yácata Wacuèriná Dios wàawirimi Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéeyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmiricáwa ìya siùca.

18 Ewitaté mánicáaníta béericani yái Abrahamca, càicáaníta Abraham yeebáidacaté Dios itàcái yéewanápinaté idèniaca ìriwa. Ináté “Madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiricani”, yái Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná írini: “Manùbéeyéipiná pitaquénáinámica”, íimacaté yái Diosca. 19 Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté Abraham yáalíacáanítawa néetáanápinatéwa mesúnamáita, yái Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita mánicáaníta béeyéica nía nadèniánápinaté néenibewa. 20 Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íiwitáisewa tàacáisi íicha Dios icàlidéericaté írì cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata. Yàacaté nacái Dios írì cayábéeri. 21 Yáté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté íimáaná Abraham írì cáimiétacanéeri iyú. 22 Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íiméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani.

23 Càmitaté natànàa abéerita Abraham ìwali mabáyawanácaté Dios iicácani. 24 Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanácáiná

Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios, yái Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha. ²⁵ Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wabáyawaná ìwalíse iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi ícha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

5

Libres de culpa

¹ Iná siücáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, íná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo ìwalíse, Wáiwacali yéetácáinatéwa wabáyawaná ìwalíse. ² Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, íná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manúica wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, casímái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápiná chènuniré Dios yáapicha icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétaquéri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³ Càita nacái casímáica wawàwa siücáisede iwàwacutácaalí wàuwichàacawa. Wáalíacáináwa yùuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali ìwaliwa wàideníanápiná wàuwichàanáwa mamáalàacata. ⁴ Màulenácaalí wía, yásí wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáíwa tàì íméri iyú. Idécanáami càì wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máini cachàiníwanái manúica wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa wáalimáanápiná wàideníaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵ Néese

manuícaalí wáináidaca wawàwawa, yá càmita báí wía, yácáiná Dios imànipiná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté ímáaná walí. Wáaliacawa Dios imàníinápiná càì ibànùacáináté Espíritu Santo wawàwalìculé, yáí Espíritu imàaquéerica wáaliacawa macái wawàwalìcuísewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶ Wáaliacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yáté Cristo yàanàaca aléi èeri irìculé yàasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica. ⁷ Máini càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica íichawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayábéericáaníta íiwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaalí íiwitáise, yá cawàwanáta abénaméeyéi yéetápinácawa íichawalíná nayúudàacaténáni. ⁸ Quéwa Dios ibànùacaté Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácaaníta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹ Siùcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa wáaliacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, èeri imáalàapínácaalíwa. ¹⁰ Wáaliacawa Dios iwasàanápíná wíawa, bàaluitécáiná idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté nacái imànica walí cayábéeri, Dios líri yéetácáinátéwa wabáyawaná íwalíise. Íná yéewa cayábaca wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íicha, íná yéewa wáaliacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íiwitáise cáuri iyúwa, cachàiníiri

nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. ¹¹ Yá nacái casímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹² Bàaluité, yái idàbáanéericaté asìalica imànicaté ibáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanái imànica ibáyawanáwa cháì èeri irìcu. Càité nacái idàbaca néetácawa méetàuculé Dios ícha nabáyawaná ichùuliacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàaca macái wenàiwicanái ìwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa. ¹³ Ipíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí israelitanái irípiná, yáté macái èeri mìnánái yàawirináimi namànicaté nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Càmicaalíté wenàiwica yáalíawa Dios iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyútá, yá càmitaté cabáyawaná níatá. Quéwa náalíacatéwa. ¹⁴ Yáté wenàiwicanái yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èerité nacái namànicáinaté nabáyawanáwa éwita càmicáanítaté nayáa àicu iyacáná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacáná íiwitáaná càmirícaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siùcade wéewáidacuéwa Adán ìwali, Cristo ìwali nacái, yái yàanèeripinácaté madécaná camuí Adán idénáami.

¹⁵ Quéwa yái Adán ibáyawanámicaté, máiní áiba íiwitáanáde ícha yái cayábéerica Dios imàníríca walí mawèníiri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asìali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayábéeri manuísíwata

mawèníri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayábéeri abéeri asìali ìwalíisená, yái Jesucristoca. ¹⁶ Abéeri asìali ibáyawaná, yái Adánca, máini áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imàníirica walí mawèníri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná ìwalíise quéwa Dios idéca imànica cayábéeri mawèníri iyú wenàiwicanái irí abéeri asìali ìwalíisená, yái Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imàníiyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata. ¹⁷ Báisíta wenàiwicanái néetácatéwa abéeri asìali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú, íná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wàypiná cáimiétaquéeri iyú, casímáiri iyú nacái wacáuca wàlisài yáapichawa abéeri asìali ìwalíisená, yái Jesucristoca.

¹⁸ Càité Adán ibáyawaná cabáyawanácaté imànica macái wía èeri mìnánica Dios yùuwichàidáanápínaté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápínatéwa wabáyawaná ìwalíise yéewacatená mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía.

¹⁹ Imáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asìali ibáyawaná ìwalíise yái báawéerica abéeri asìali imàníiricaté, yái Adánca, càníiricaté imàni càide iyúwaté Dios íimáaná. Càita nacái mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécaná wenàiwicaca ìwalíise yái cayábéerica abéeri asìali imàníiricaté, yái Jesucristoca, yái yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùulianá imànica.

²⁰ Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés

irí yéewacaténá wenàiwicanáí yáalíacawa máíní cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáanítaté wabáyawanáwa manuísíwata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata cachàiníwanáí wabáyawaná manuírí ícha. ²¹ Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ichùulíacawa. Quéwa siùcáisede Dios, yái cayábéeri íiwitáiseca, icùaca wía imànicaténá walí cayábéeri mawèníri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacái wacáuca càníri imáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácái ìwalíise.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Cawàwanáta áibanáí iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macái èeri mìnánáí náalíacawa máíníri cayábaca Dios íiwitáise néemíacáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuírí ícha”, càì áibanáí ínáidacawa. ² ¡Càmírita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemíacué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalimá imànica quirínama ibáyawanáwa cháí èeri irìcu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalimá wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ³ ¿Càmitasicué

píalíawa wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàacái wabautizáanápínátéwa wáasáidacatená weebáidaca. Siùcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalína, íná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càminápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁴ Yái wabautizáanácawa, yácata yéetácáisi yéenáiwana nacáiri. Càide iyúwa nabàliacaalí yéetéerimiwa càliculli iriculé, càita nacái walicùacatéwa úni yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizácaalítéwa wáasáidacatená weebáidaca Cristo itàacái. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca Dios yàacaté wacáuca wàlisài yéewanápiná wàyaca wàlisài wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàiníiri íiwitáise imichàidáanaté Cristo yéetácáisi íicha.

⁵ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetánáwa. Càita nacái báisíiri iyú wadèniaca siúcáisede wacáuca wàlisàíwa Cristo yáapicha. ⁶ Wáalíacawa Dios idéca ichuídaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichàinica, Cristo yéetácái íwalíise, yái natàtèericaté cruz íwali, yéewanápiná chuíca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná

ìibaidaca mawèníri iyú náiwacali iríwa. ⁷ Càide iyúwa yéetéerimiwa càmlíná imàni ibáyawanáwa quirínama cháí èeri irícu, càita nacái wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná ìichawa, íná iwàwacutá càmíta quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetánáwa. Iná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. ⁹ Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi ìicha, íná yéewa wáalíacawa càmíta quirínama yéetáwa àniwa. Càmíta quirínama yéetácáisi yáalímá imawèniadacani. ¹⁰ Cristo yéetácatéwa abé yàawiríata ichuìdacaténá wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná ichàinica, quéwa siùcáisede Cristo ìyaca càiripináta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínácué, néeseté icáucàacawa, íná iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná ìichawa, pìyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese pìyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios irípiná, iyúwa wenàiwica imichèeyéicatéwa yéetácáisi ìicha, pìyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píibaidacaténácué Dios irípiná cáimiétaquéri iyú.

¹² Iná picácué pimàaca píiwitáise cabáyawanéeri ichùullaca pía pimàníinápiná pibáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná. ¹³ Picácué pimàaca píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca pía iyúwa píiwacali pimàníinápinácué

mamáalàacata pibáyawanáwa piiná iyúwa, píiwitáise iyú nacáíwa. Néese pimàacacué píawawa Dios irí pimànicaténacué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécáiná piyacatécué déeculé Dios ícha iyúwa yéetéyéimiwa pibáyawanacué yáapichawa, quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí piyacaténacué càide iyúwa píiwitáise wàlisài ímáaná picáuca wàlisài yáapichawa, pimànicaténacué cayábéeri macái píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁴ Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliacatécué pía. Yá Dios ímacaté cabáyawanácuéca pía, iwàwacutáanácué nacái piùwichàacawa pibáyawaná ichùuliacawa. Quéwa Dios idéca imànicuécá pirí cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápínaté iwàwawa pibáyawaná íchacué, íná siùcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianacué pía, néese Dios ichàiniadapínacué píawa pimànicaténacué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Wáaliacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càì mawèníri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmicáaníta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siùcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná ícha éwita càmicáaníta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulianá. ¡Càmíirita! ¹⁶ Péemìacué comparación: Píalíacuéwa pimàacacaalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùulianacué pía, yásí

yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía íbaidéeripiná irí mawèníri iyú. Iwàwacutácué nacái pimànica càide iyúwa ichùullaná pía. Càita nacái píacué: Pimàacacaalícué pibáyawaná ichùuliaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipinácuéca píawa, yá péetápinácuécawa méetàuculé Dios ícha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalícué càide iyúwa Dios ichùullaná pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipinácuéca píawa, yá pìyapinácuéca machacàníri iyú. ¹⁷ Quéwa nùaca Díos irí cayábéeri pìwalícué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùullanácué pía, quéwa siùcade peebáidacuéca tàì íméeri iyúni yái tàacáisi cayábéerica Dios ibànuèricaté wenàiwica irí néewáidacaténácué iyú pía. ¹⁸ Dios idéca iwasàacuéca pía píiwacali bàaluisàimi íchawa, yái pibáyawaná ichàinica ichùulièricatécué pía. Yá pidécuéca pidàbaca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwacué Píiwacali wàlisàì ichùullanácué pía, yái Wáiwacali Jesucristoca. ¹⁹ (Nucàlidacuéca nùyaca piríni càide iyúwa wenàiwica itàaníná aliséeri tàacáisi iyú càmicáinácué píalía péemíaca cayábani càinácaalí ímáaná, càulenácáinácué píichani.) Quéchatécáwa pimàacacatécué pibáyawaná ichùuliaca pía pimànicaténáté pibáyawanáwa casaquèeri manuísíwata. Quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, píibaidacaténácué Dios irípiná mabáyawanáwaca macái pichàini iyúcuéwa.

²⁰ Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùullanácué pía, yáté càmitacué píibaida

Dios irípiná, ínáté càmitacué pimàni cayábéeri pìyacaténacué machacàníiri iyú. ²¹ Píalíacuéwa cayába càmitaté pìya casímáiri iyú, néese pibáyawanacué itécaté yàacawa pía iriculé yái yéetácáisica càmirica imáalàawa. Báicuéca pía siùca ìwalíise yái pimàníiricatécué, íná canéerica iwèni piríni yái iyúwaté pìyáaná bàaluité. ²² Quéwa Dios idéca ichuìdacuéca píicha pibáyawaná, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica. Yá pidécuéca pidàbaca píibaidacuéca Dios irípiná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéca peedáca piríwa yái cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca irípiná mabáyawanéeri iyú cháí èeri irícu, yá nacái imàacapínacué pìyaca yáapícha chènuniré càiripináta. ²³ Abéericata nawèni needáca nalíwa cawínácaalí imàniyéica ibáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, yàaca wacáuca càmiri imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapícha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹ Píacué nuénánái judíoca, yáaliyéicawa tàacáisi ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Píalíacuéwa yái tàacáisi ichùullíaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yái wenàiwicaca. ² Péemíacué comparación: Dios itàacái ímaca walí, caníríichúa inanái càmita udé uèpùacawa uníri íchawa àta yéetácatalétawa uícha, ímacáiná càì yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Quéwa uníri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimoníoca, yásí canáca ubáyawaná éwita uedácaalí

ulíwa áiba àniwa. ³ Iná uimácaalí áiba asìali yáapicha càmlírica unìrisíwa idècunitàacá cáuca yái unìrica, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimo-nioca. Yásí úalimá ucásàacawa áiba asìali yáapicha mabáyawanéeri iyú.

⁴ Càita nacái piacué nuénánáica. Bàaluité máini cabáyawanácuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetácatéwa píchawalínácué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi íicha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùulìaca pía. Siùcáisede Cristo yàasu wenàiwicacuéca pía, yái imichèericatéwa yéetácaisi íicha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Bàaluité wàyaca wabáyawaná yáapichawa, yáté wéemìaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ímèerica càinácaalí Dios iwàwaca wàyaca machacàníiri iyú. Wáalíacatéwa càirínácaalí wawàsi Dios imáisanièricaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yái wabáyawanáca itécaté yàacawa wía yéetácaisi iriculé méetàuculé Dios íicha càiripináta. ⁶ Quéwa idéca chuìca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichànica, ichùulièricaté wamànica wabáyawanáwa méetàuculé Dios itàacái íicha. Iná Dios idéca iwasàaca wía wáibaidacaténá iripiná wacáuca wàlisài yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulìaná wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmlíri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái bàaluisàimi tàacáisca

profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷ Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese, máini cayábéericani yái tàacásica, quéwa núalíacáinatéwa Dios imáisanlata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisanlà nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmítaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá. ⁸ Quéwa máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ìwalíse yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise, yái tàacáisi imáisanìericaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalímáidacaté núa ìwalíse yái Dios itàacáica, imàacáanápiná nuínáidacawa numàínínápiná nubáyawanáwa macái íwítáaná, macái wawàsi Dios imáisanìerica wamànica. Càmicaalí wáalíawa Dios imáisanlaca wamànica áiba wawàsi báawéeri, néese càmíta máini wawàwa wamànica yái wawàsi báawéerica. ⁹ Bàaluité càmíta núalía Dios imáisanlaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínaté nùyaca matuíbanáita, càmíta achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná ìwaliwa. Quéwa idécanáamité núalíacawa Dios càmíta iwàwa wáináidacawa wamàínínápiná wabáyawanáwa, yá máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápináté numànica nubáyawanáwa. Yá núalíacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápináté nacái nuétácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná

ichùullacawa. ¹⁰ Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yáasáidacaténá walí cainácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyacaténá casímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichìwáidaca núa numànínapíná nubáyawanáwa, íná yái tàacáisica imàacacaté nualíacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápináté nacái nuétácawa méetàuculé Dios ícha càiripinátá. ¹¹ Yaté nubáyawaná yáalímáidaca núa Dios itàacái cayábéeri ìwalíise, yaté nubáyawaná ichìwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápinátéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa.

¹² Máini cayábéericani, yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí, imáisanìacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máini cayábéerica nacái yái tàacáisi imáisanìerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisica yéewáidaca wía wàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericani yái tàacáisica iyúudàacáiná wía wàyacaténá casímáiri iyú. ¹³ Yái cayábéeri tàacáisica profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericani ìwalíise yái ímáanáca iwàwacutáca wéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta wabáyawaná ichùullacawa. ¡Càmíirita! Néese máinícáiná cabáyawanáca núa, íná nualíacáinatéwa Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica nubáyawanáwa, ínáté máini nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápináwa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Iná yéewa nualíacawa amaléeri iyúni, máini báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanácáiná

ichùuliaca numànica nubáyawanáwa éwita núaliácáníta Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica càiri.

¹⁴ Wáaliácawa báisíiri iyú cayábéericani yái tàacáisica profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwitáise càide iyúwa macái èeri mìnaná íiwitáise iyáaná: Nubáyawaná ichùuliaca núa cachàiníiri iyú numànínápiná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íiwitáise ichùullaná cachàiníiri iyú yàasu wenàiwicawa íbaidéerica irí mawèníiri iyú càiripináta. ¹⁵ Càmita núalía cáná yéewa nuíwitáise càica iyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmírira nuwàwa numànica, yái máinírira báawaca nuicáca. ¹⁶ Báawaca nuicáca yái numànírira, càita nudéca núasáidaca núaliácawa cayábéerica Dios itàacái, báisírira nacái. ¹⁷ Iná núa, idènièrica wàlisài íiwitáise, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmicáaníta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáaníta nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliaca numànínápiná nubáyawanáwa. ¹⁸ Núaliácawa canáca irí cayábéeri, yái nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Ewita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáaníta càmita núalimá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹ Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yái càmírira nuwàwa numànica. ²⁰ Iná numànicaalí yái càmírira nuwàwa numànica, yá càmita núa yái iwàwéerica imànica ibáyawanáwa, néese nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata

ichùulièrica numàníinápiná nubáyawanáwa.

²¹ Càì ichàbaca núa, macáì èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa.

²² Máiní cáinináca nuicáca Dios itàacái. ²³ Quéwa ìyaca nuwàwalìcu áiba chàinisi cànírica imàaca nuínáidacawa machacàníri iyú, ipéliéri nacái nuíwitáise wàlisài ípunita. Yácata nuíwitáise, yái cachàini, yái nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèrica núa iyúwa presoíri.

²⁴ ¡Máiní achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwasàapiná núa ícha yái nubáyawaná ichàinica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi irìculé, nuétácáténáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa?

²⁵ Abéericata Dios yáaliméeri ichuìdaca nuícha nubáyawaná ìwalìse yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníricaté nulípiná, íná nùaca Dios irì cayábéeri. Càita nùyaca cháì èeri irìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, quéwa nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca núa mamáalàacata numàníinápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuìdaca nuícha nubáyawaná.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yùuwichàidapiná wíawa wabáyawaná ìwalìsewa infierno irìcu, yái manuíri quicháica, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

² Yácáiná Espíritu Santo yàaca wacáuca càníiri imáalàawa, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo

Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichàini ichuìdaca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùullianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi irìculé, wéetácáténáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ³ Dios imàacacaté itàacáywa profeta Moisés irí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, yaté càmita wáalimá wachuìdaca wáichawa wabáyawanáwa máinicáinaté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnanáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica càmiricaté wáalimá wamànica: Dios ibànùacaté Iiriwa càiride iyúwa waicácanáwa, wía èeri mìnanáí imàníiyéica íbáyawanáwa. Dios ibànùaca Iiriwa yéetáanápináwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíise. Càité Dios yùuwichàidaca Iiriwa wabáyawaná ìwalíise ichuìdacadaténá wáicha wabáyawaná. ⁴ Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wàyaca machacàníiri iyú càide iyúwa ichùullianá wía irìculé yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Iwàwacutácáiná càmita wamàni càide iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵ Cawinácaalí wenàiwica imàníríca càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, íináidacawa meedá wawàsi ìwali isímáidéeripinácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imàníríca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, íináidacawa imànicaténá wawàsi casímáiripináca Dios íicá. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá

càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwitáise itépiná níawa yéetácáisi irìculé méetàuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa cawinácaalí imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadèniaca nacáucawa cà míri imáalàawa, nàya nacái matuíbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios. ⁷ Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwideca namànica Dios, càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacái límáaná, càmita nacái nawàwa namànica càì. ⁸ Iná cawinácaalí ìyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri ichùulianá nía, càmita náalimá namànica yái casímáirica Dios iicá.

⁹ Píacué quéwa, càmitacué pìya càide iyúwa bàaluisàimi íiwitáisesi iyáaná, néese núalíacué pìyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Espíritu Santo iyacué piwàwalìcu yàacawéeridacaténácué pía. Cawinácaalí wenàiwica canéerica irí Espíritu Santo Cristo ibànùerica walí, cà mírica Cristo yàasu wenàiwicacani. ¹⁰ Cristo ìyacaalícué piwàwalìcu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwitáise càiripináta, éwitacué yái piináca pidènièricuéca cháì èeri irìcu yéetácáanitawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita ìwalíse yái wàawirimi Adán ibáyawanáca. Cáuca Espíritu Santo imànicuéca píiwitáise, mabáyawanácáinácué Dios iicáca pía. ¹¹ Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesús yéetácáisi ícha. Néseté Dios ibànùaca Espíritu Santo ìyacaténá wawàwalìcu. Espíritu Santo ìyacaalícué piwàwalìcu, yásí Dios icáucàidapinácué píawa wàlisàì iyú yéetácáisi ícha áibaalípiná càide

iyúwaté Dios icáucàidáanaté Cristo yéetácáisi ícha. Yá Dios icáucàidapínacué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéericuéca piwàwalìcu.

¹² Iná nuénánái, wáalíacáináwa Dios icáucàidapíná wíawa, íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùulianá wía. Picácué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianá wía. ¹³ Pimànicaalícué piacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianá, yá péetápinácuécawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo iyúudàacuéca pichuìdaca píchawa pibáyawanáwa, yái píiwitáise bàaluisàimi ichànica, yá piyapínacuéca càiripináta.

¹⁴ Macái imàníiyéica càide iyúwa Espíritu Santo yàalàaná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵ Yái Espíritu Santo Dios ibànuèrica walí càmita máini ichùulia wía cachàiníiri iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùulianá yàasu wenàiwicawa cachàiníiri iyú. Néese Espíritu Santo imàacaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios irí: “¡Pía Wáaniri!” càì wáimaca Dios irí. ¹⁶ Yái Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalìcuése, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷ Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yàapíná walí cawèníiri càide iyúwaté ímáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápiná yái cawèníirica Cristo yáapichawa, wàuwichàacáináwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, wàyacaténá cáimiétaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèlúri irìcu.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Nuicáca iyúwa achúméerína meedá yái wàuwichàanácawa cháì èeri irìcu nuínáidacáináwa

ìwali yáì wàyáanápínáca cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu wacùacaténá yáapicha macáita. 19 Macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháì èeri irìcu, capìraléeri cáli íinata nacái, macáita máini natuíyàaca wéenáiwaná yàanàaca caquialéta, Dios yáasáidacatáipínácata yéenibeca wía. 20 Dios yùuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máini cayábaca nàyaca siùcade, Dios íináidacáinatéwa yùuwichàidáanápínaté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwasàaca macáita wawàsi yùuwichàacáisi íicha áibaalípiná. 21 Macái wawàsi Dios idàbéericaté, áibaalípiná Dios iwasàapíná níawa báawéeri íicha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese nàyapíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàyapínacáiná mabáyawanáwaca, cáimiétaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irìcu. 22 Wáalíacawa macái wawàsi Dios idàbéericaté cháì èeri irìcu, capìraléeri cáli íinata nacái, macáita yáì iyéerica idéca yùuwichàacawa déecuíri iyú Dios idàbacatáiseté yùuwichàidaca nía àta siùca nacáide, èeri mìnanáì ibáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanái ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri. 23 Càmita abéta yùuwichàacawa yáì macáita wawàsi Dios idàbéerica, wíacáaníta nacái wàuwichàacawa, wía Dios yèyèícaté irí Espíritu Santo wáalíacaténáwa Dios imàníinápíná walí cayábéeri càide iyúwaté íimáaná walí. Wàuwichàacawa wáináidacawa wawàwalícuísewa idècunitàacá watuíyàaca wéenáiwaná yàanàaca, Dios yáasáidacatáipínáta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi íicha. 24 Dios idéca iwasàaca wía yàasu

yùuwichàacáisi íchawa, imànicaténá walí cayábéeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yái cayábéerítá, yá càmíta iwàwacutá watuíyàacatáni. ²⁵ Quéwa càmítàacá yéewa waicáca yái cayábéeri watuíyèerica siùcade, íná iwàwacutá watuíyàaca mamáalàacatani, matuíbanáiri iyú, càmíta nacái waméyáawa watuíyàacani.

²⁶ Càita nacái Espíritu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmícáiná wáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios ícha càide iyúwa iwàwacutáaná wáalíacawa. Quéwa Espíritu Santo isutáca walípiná Dios ícha manuísíwata. Isutáca walí Dios ícha tàacáisi iyú càmíríca yéewa èeri mìnánái yáalímá icàlidaca natàacái iyúwa. ²⁷ Diosca, yái yáaliéerica wawàwa, yáalía nacái yéemìaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica, yácáiná Espíritu Santo isutáca walí Dios ícha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

²⁸ Wáalíacawa macáita yái wachàbáanáca, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca ichàbacawa, iyúudàacaténá wía, yéewanápiná wàyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté ínáidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipináwa. ²⁹ Dios yáalíacatéwa wàwali bàaluitésíwa, yáté ínáidacawa imàacáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iiri iicácanáwa nacáiri, wadèlìacaténá nacái wáiwitáisewa càide iyúwa Dios Iiri íiwitáise iyáaná yéewanápiná wabèericani, yái Iirica, icuèrica wía manùbéeyéica. ³⁰ Wía Dios ínáidéeyéicatéwa ìwali

quéechatécáwa imàacáanápínaté wàyaca càide iyúwa Iiri ìyáaná, wíacata Dios imáidéeyéícaté yàasunáipínáwa. Wía Dios imáidéeyéícaté yàasunáipínáwa, wíacata nacái mabáyawanéeyéícaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéícaté mabáyawanéeri iyú, wíacata nacái Dios íináidéeyéícatéwa ìwali imàacáanápíná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icànéeyéipíná Dios icamaláná mèlumèlúri iyú.

³¹ ¡Iná péemìacué cayábani, nuénánái! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, íná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía! ³² Dios càmitaté imáisanlaca wáicha Iiriwa, càmitaté nacái icùa Iiriwa yúuwichàacáisi íicha, néese Dios ibànùacaté Iiriwa yéetáanápínatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicáinaté walí yái cayábéeri manuísíwéerica, íná yéewa wáalíacawa báisiiri iyúcani Dios yàanápíná walíni Iiri yáapichawa, macáita yái wamáapuèrica. ³³ ¡Canácata yáaliméeripíná icháawàaca wabáyawanámi iináwaná ìwali Dios irí, wía Dios yeedéeyéícaté yàasunáipínáwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía. ³⁴ ¡Canácata yáaliméeripíná yúucaca wía infierno iriculé wabáyawanámi ìwalíise!, yácáiná Cristo Jesús yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáiwa yéetácáisi íicha. Yáté yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca ìyaca Dios íicha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵ ¡Canácata yáaliméeripíná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica iicáca wía! Éwita wàuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca

wawàwawa, éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacali ìwalíse weebáidacáiná itàacái, éwita máapicaalí wía manuísíwata, éwita catúulécanaacaalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha, yái cáininéerica iicáca wía. ³⁶ Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íiméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yùuwichàanápínatéwa. Íimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ipìrawa oveja alé yàatalé inuéerica pìrái, càita nacái nawàwa nanúaca wía”,
íimacaté yái profetaca.

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíse, càicáaníta wamawèniadaca wàacawa macái báawéeri íiwitáaná, cachàiníwanái mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacali Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacái, iyúdàacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericaté iicáca wía, yéetáanápínatéwa wáichawalíná. ³⁸ Núaliacáináwa báisíiri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. Angelnái nacái, demonio íiwacanánái nacái càmita nàalimá needáca wía Dios ícha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha, yái báawéerica iyéerica siúcade, càita nacái báawéeri iyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha. ³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacái walicùacaalíwa

depuíwalé cáli irìculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idàbéericaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha, yái wáliéricawa cáinináca iicáca wía ibànùacáináté Wáiwacali Cristo Jesús yéetáanápínátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Núa, yebáidéerica Cristo itàacái, núumacué pírí báisíiri iyú, càmitacué nacái nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuíbanáica nuwàwa, íná yéewa núalíacawa nucàlidacani báisíiri iyú. ² Máini catúulécanáca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³ Máini cáinináca nuicáca nuénánáisíwawa, nùawiría yéénánái, ínaté batéwa nuwàwacaté càmita Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yùuwichàidáanápínaté núa càiripináta núalimácaalí nuétácawa nuénánái israelita íchawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíise, éwita cáininácaaníta nuicáca nía manuísíwata. ⁴ Israel itaquénáinámica nía. Dios yeedácaté nía yàasunáipínáwa iicácaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios ìyacaté nàacuéseemi icamaláná mèlumèluíri irìcuwa. Imànicaté nacái náapicha wawàsi icùanápínaté nía. Imàacacaté nacái itàacáiwa profeta Moisés irí, yéewacaténá israelitanái yáalíacawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá

culto nàacaténá Dios icàaluíniná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imànínapínaté nalí cayábéeri manuísíwata. ⁵ Níái israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénáinámica. Néseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuèrinápináca Dios ibànuèricaté nalí. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri iriculé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yái Wáiwacali, yácata Wacuèriná Diosca cachàiníríca náicha canánama, icuèrica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri càiripínáta. Báisíta, amén.

⁶ Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénáinámi neebáida Dios itàacái, càicáaníta Dios càmita yúuca íchawa itàacáiwa icàlidéericaté nalí cáimiétacanéeri iyú, íméerica imànínapíná nalí cayábéeri. Quéwa càmita Dios iicá macáita Israel itaquénáinámi iyúwa yàasunáíwa, báisí israelitanáisiwaca, níacáiná abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái. ⁷ Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáinámi, yácáiná Dios càì ímacaté Abraham irí: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa pìiri Isaac itaquénáinámi”, càì ímacaté yái Diosca, éwita Abraham idèniacáanítaté yéenibewa áibanái. ⁸ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáinámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icàlidéericaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, íméerica Dios imànínapínaté cayábéeri Abraham itaquénáinámi irí. ⁹ Dios icàlidacáináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté quéenibeca Abraham. Yáté càì Dios ímaca: “Aiba camuípíná numàacapíná quéenibeca pírí úara

pìacawéetúaca Saraca, yá udè̀nìapínáca uìriwa”, ímacaté yáí Diosca.

¹⁰ Iyaca áiba wawàsi nacái: Wàawirimi Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac idè̀nìacaté yéenibewa yàacawéetúaca Rebeca yáapichawa. Pucháiba asìanáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri ípidenáté Esaú, iméeréeri nacái ípidenáté Jacob. ¹¹⁻¹³ Quéwa ipíchawáiseté namusúa naicá èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yáté Dios ímaca Rebeca irí: “Ibèeri íbaidapíná iméeréeri iríwa”, càité ímaca yáí Diosca. Càité nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmalìcuise. Dios ímacaté: “Cáininácaté nuicáca Jacob, quéwa càmitaté nuedá Esaú nùasu wenàiwicapínáwa”, càité ímaca yáí Diosca. Càita wáalíacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanáipínáwa càide iyúwaté ínáidáanáwa. Yásí imáidaca wenàiwica yàasunáipínáwa quéwa càmita ìwalíse yáí namànírica.

¹⁴ Iná cawàwanáta áibanái ímaca báawacasa Dios íwítáise càmicáiná imáida wenàiwica yàasunáipínáwa ìwalíse yáí namànírica. ¡Càmírita!

¹⁵ Dios ímacáinaté profeta Moisés irí: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càité Dios ímaca.

¹⁶ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíse yáí nawàwéerica, ìwalíse nacái yáí namànírica macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé ínáidacáinaté imànínápiná nalí cayábéeri. ¹⁷ Càité nacái bàaluité Dios ímacaté faraón irí, yáí icuèricaté Egipto yàasu cáli. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca picùaca pìasu cáliwa

núasáidacaténá nuchàiniwa macáì èeri m̀nanáì irí numànicaalípiná pirí wawàsi caiyéininéeri. Iná yéewa macáì èeri m̀nanáì yém̀lapiná nuináwaná iwali”, ímacaté yáì Diosca. ¹⁸ Càita wáalíacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacáì imàacaca áibanáì íiwitáise dàalacaténá nánáidacawa nawàwalicúsewa.

¹⁹ Cawàwanáta píimaca píináidacawa piríwa: “Dios imànicáiná càì, ínà canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàacacáiná namànica nabáyawanáwa”, càì píináidacawa cawàwanáta. ²⁰ Picá càì píimaca. Wenàiwicacáiná pía meedá, canáca yéewaná pisutáca péem̀lawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péem̀la comparación: Canácatáita càì catùa íimaca irí yáì imàníirica úa: “¿Cáná càì pimànica núa?”, càimita yéewa úuma úáì catùaca. ²¹ Yáì imàníirica catùa yáalimá imànica ibáì iyúwata iwàwáaná imànicani. Iná imànica ibáì yéená úasíwaná, yéenáta nacáì imàni áiba iwàsape iyú.

²² Càita nacáì báisíiri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yùuwichàidaca manuísíwata ichàini manuírí iyúwa macáita wenàiwica Dios íináidéeyéicatéwa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. Dios idéca ìidenìaca yáì namàníináca nabáyawanáwa déecuírí iyú. ²³ Càita nacáì Dios imànica yeedácaténá wía yàasunáipináwa. Dios íináidacatéwa catúulécanáanápináté iicáca wía, imàníinápináté nacáì walí cayábéeri manuísíwata. Íináidacaté nacáìwa imàcáanápiná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná

mèlumèlúri irìcu. Càì imànica walí yáasáidacaténá ìiwitáise cachàiníriwa macáì wenàiwica irí.
²⁴ Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunáipináwa, abénaméeyéì wéenánái wía judíoca, abénaméeyéì nacáì càmíyéì judío. ²⁵ Càité nacáì profeta Oseas itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuíse. Dios ímacaté:

“Aibanáì càmíyéité nucùà bàaluité, nucùapíná níawa áibaalípiná. Nía nacáì càmíyéica áibanáì iwàwa bàaluité, cáininápináca nuicáca níawa.

²⁶ Alé núumacatalécaté nalí: ‘Càmíyéicué píà nùasu wenàiwica’, alé núumapínáca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca”,

ímacaté yáì Diosca. ²⁷ Bàaluité profeta Isaías ímacaté israelitanáì ìwali: “Ewita manùbéeyéicáaníta níái Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imuluí, càicáaníta càmíyéipíná manùba nía Dios iwasèeyéipíná yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ²⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios imànipíná mesúnamáita macáita càide iyúwaté ímáaná imànínápináté cháì èeri irìcu”, càité ímaca yáì Isaíasca. ²⁹ Càité nacáì profeta Isaías ímaca bàaluité:

“Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, càmicaalíté ichàiniada wéenibe yéetácáisi íchatá, wía israelitaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacáì, Dios imáalàidéeyéicaté nabáyawaná ìwalísewa”,

càité ímaca yáì profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

³⁰ Péemìacué cayábani. Abénaméeyéi càmíiyéi judío, càmíiyéicaté nacái icutá Dios cayábáanápíná iicáca nía, mabáyawanáca Dios iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo. ³¹ Quéwa, israelitanái càmítaté còi namànica, Nadènìacaté tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçúise icàlidéerica càinácaalíté israelitanái iwàwacutáaná nàyaca machacànìiri iyú Dios iicápiná. Néese máiníté náalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, náimacáináté mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíise yái cayábéerica namànìiricaté. Quéwa càmítaté mabáyawaná Dios iicáca nía.

³² Nucàlidacué piríni siùcade cáná yéewa càmíta mabáyawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía ìwalíise yái namànínáca cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùullianáté nàawirináimi. Càmíta nawàwa cayábaca Dios iicáca nía ìwalíise cáita yái neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios íicha Jesucristo ìwalíise, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz ìwali. Càita Jesucristo ìyaca nalí siùcade iyúwa manuíri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwíiri iyú. ³³ Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmaliçúise Jesucristo ìwali. Yái Jesucristoca càicanide iyúwa manuíri íba. Dios ímacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capìi dàalanama, càita nacái nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanái iríwa nacuerínápiná máiníiri cayábaca, níara ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, áibaalí ípidenácatalé Siòn. Quéwa abénaméeyéi néená càmítapíná

neebáida itàacái, calúa nacái naicápinácani. Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapiná itàacái, íná càmíta achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipiná nalíwa macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”, ímacaté yái Diosca.

10

¹ Píacué nuénánáica, máini nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná nusutáca Dios ícha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápíná. ² Núalimá nucàlidaca nàwali yái cayábéerica: Níái israelitaca máini nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíniná, quéwa càmíta náalíawa cayába càinácaalí Dios iwàwáaná. ³ Càmíta nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábaanápínása Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namànírira. Càmíta nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴ Abéericata Cristo yái yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵ Bàaluité profeta Moisés itànàacaté càinácaalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníiri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná Moisés itànèericaté. Moisés ímacaté: “Cawinácaalí wenàiwica imànírira macáita càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata ìyéeripiná casímáiri

iyú”, càité íimaca. ⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté íimaca: “Picá càì pìináidacawa: ‘Canácata yáaliméeripiná íiríacawa chènuniré’ ”, càité íimaca Moisés. Yái tàacáisi íimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàacaténá wía. ⁷ Moisés íimacaté nacái: “Picá nacái pìináidawa: ‘Canácata yáaliméeripiná iricùacawa yéetéyéimiwa yèewiré’ ”, càité íimaca Moisés. Yái tàacáisi íimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo yéetácáisi íicha iyúudàacaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁸ Péemìa Dios itàacái íiméerica: “Yái tàacáisi iyaca mawiénita pírí pinùmalicu, piwàwalicu nacái”, càì íimaca Dios itàacái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica íiméerica iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁹ Picàlidacaalí áibanái irí Jesús iináwaná ìwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacái piwàwalicuísewa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁰ Weebáidacaalí wawàwalicuísewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanái irí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacái Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

¹¹ Aiba profeta itànàacaté Dios itàacái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita càide iyúwaté íimáaná nalí”, càì

ímaca Dios itàacái. ¹² Cáinináca Dios iicáca wía abédanamata, judíocaalí wía, càmicaalí judío wía nacái wadèncáiná abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísíwata nalí macáita yèeyéica icàaluíniná. ¹³ Càicáinaté áiba profeta itànàaca Dios itàacái Wáiwacali Cristo ìwali: “Macáita cawinácaalí isutéeyéica Wáiwacali ícha iicánápiná napualé, yá Wáiwacali iwasàapínáca níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha”, ímacaté yái profetaca. ¹⁴ Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, càmicáiná náalimá nasutáca ícha iicánápiná napualé, yái càmíricáwaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca ìwali yái càmíricáwaca néemla iináwaná ìwali. Càmita nacái náalimá néemlaca iináwaná ìwali canácaalí áibanái icàlidéeyéipiná nalí itàacái. ¹⁵ Càmita nacái wenàiwicanái yàa icàlidaca nalí itàacái càmicaalí áibanái ibànùa nía. Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “¡Máini casímáica waicáca nàanàanáca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!” càité ímaca. ¹⁶ Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwasàacatená nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càité profeta Isaías itànàacaté Dios itàacái bàaluité. Ímacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nalí pinùmalicuise”, càité ímaca yái Isaíasca. ¹⁷ Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutá wenàiwicanái yéemlaca áiba icàlidaca nalí Cristo itàacái yéewacatená neebáidaca Cristo. ¹⁸ Quéwa nusutáca nuémìawa: ¿Cawàwanáta càmitaté néemla Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná ìwali? ¡Báisíta,

nadéerica néemiàquéra! Yácáiná Dios itàacái áiba profeta itànèericaté ímaca:

“Macái èeri mìnanaí àta alénacaalí nàyaca cháí èeri irìcu náalíacawa ìyaca abéeri Dios, naicácáiná macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capìraléeri cáli íinata nacái”,
càité ímaca yái profetaca. ¹⁹ Yá nuèpua nusutáca nuémìawa àniwa: ¿Càmítasica israelitanái yáalíatéwa Dios yeedáanápínaté càmiyéi israelita yàasunáipínáwa? Báisíta, nadéerica néemiàquéra, yácáiná profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçúise. Dios ímacaté:

“Píacué israelitaca, piicápinácué numànica cayábéeri càmiyéi israelita irí, yásí máinícué báawaca píináidacawa, calúacuéca nacái piicáca nía, níái piyúunáidéeyéicuéca càmiyéica yáalimá yáalíacawa Dios ìwali”,
ímacaté yái Moisésca. ²⁰ Néese càmitaté cáalu profeta Isaías, yá itànàacaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmaliçúise. Dios ímacaté:

“Nudéca numàacaca náalíacawa nùwali, níara càmiyéica israelitaca, càmiyéicaté iwàwa yáalíacawa nùwali. Nudéca nacái núasáidaca núíwitáise cachàiníiriwa nalí, níara càmiyéicaté isutá yéemìawa nuináwaná ìwali”,
càité ímaca yái Diosca, càmiyéi israelita ìwali. ²¹ Isaías itànàacaté Dios itàacái nacái israelitanái ìwali. Dios ímacaté: “Mamáalàacata núalimáidacaté nuwènúadaca náíwitáise báawéeri íicha, níái israelitaca càmiyéica yeebáida nutàacái, càmiyéi nacái iwàwa nucùaca nía”, ímacaté yái Diosca.

11

El Israel escogido

¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, níai israelitaca. ¡Càmírita!, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéénaca núa. ² Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipináwa, yá siúcade càmita yúuca íchawa nía. Píaliacuéwa càinácaalí Dios itàacái icàlidáaná profeta Elías ìwalité. Elías isutácaté Dios ícha, yáté Elías icháawàaca israelitanái iináwaná ìwali Dios irí. Elías ímacaté Dios irí: ³ “Nuíwacali, israelitanái nadéca nanúaca pìasu profetanái, nadéca namáalàidaca pìasu altar canánama, nàawirináimi nàacatalécaté picàaluíniná. Abéericata núa ìyaca quiríta. Nawàwata nacái quéwa nanúaca núa”, ímacaté yái Elíasca. ⁴ Quéwa Dios ímacaté Elías irí: “Nudéca nucùaca nía báawéeri ícha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mil namanùbaca aslanái càmíiyéica yàa cuwáisàiri Baal yéénaiwaná icàaluíniná”, ímacaté yái Diosca. ⁵ Càita nacái siúcade nàyaca mamáalàacata máisibáwanáita israelitanái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa íináidacáinatéwa imàninápiná nalí cayábéeri mawèníri iyú. ⁶ Dios càmita yeedá nía yàasunáipináwa ìwalíse yái cayábéerica namànírica irípiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapináwa iwàwacáiná imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicaté nalí cayábéeri mawèníri iyú yeedácaalíté nía yàasunáipináwa, éwita càmícanítaté namàni cayábéeri.

7 Iná càica nàyaca: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios iicáca nía mabáyawanéeri iyú, quéwa Dios càmitaté càì imàni. Néese abénaméeyéi israelitanái Dios íináidéeyéicatéwa yeedáanápináté nía yàasunáipináwa, mabáyawanáca Dios iicáca nía. Quéwa áibanáica, dàalacaté Dios imàacaca náiwitáise dàalacaténá nánáidacawa, càulenáténáté neebáidacani, níái càmiyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. 8 Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái ìwali. Náimacaté: “Dios imàacacaté dàalaca náiwitáise, dàalacaténá nánáidacawa, càmiyéipiná yáalía yéemlaca càinácaalí báisíiri tàacáisi íimáaná. Càita nacái nía siúcade. Péemlacué comparación: Càica níade iyúwa wenàiwica idènièyéica ituíwa càníiri náalimá naicáidaca iyú, idènièyéica nacái yùuwiwa càníiri náalimá néemlaca iyú”, càité náimaca níái profetaca. 9 Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái ìwali. Iimacaté:

“Nàasu cayábéeri yàacàsi, cawèníiri wawàsi nacái ichìwáidapiná nía, nayúunáidacaténá cayábaca náapicha Dios. Néese, ráunamáita Dios yùuwichàidapiná nía nabáyawaná ìwalísewa.

10 Càipináca níade iyúwa matuíyéi, càmicáiná náalíawa Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Dios imàacapiná báawéeri yúuwàacawa nàwali, yá nàuwichàapinácawa mamáalàacata”, càité íimaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

11 Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa judiónái càiripináta nabáyawaná

ìwalíse, yái càmináca neebáida Jesús itàacái. ¿Càmírita! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacaténá íchawa nía meedá càiripináta. Néese Dios iwàwacaté càmiyéi judío yeebáidaca Jesús itàacái yéewanápiná judiónái iicáca càinácaalí càmiyéi judío nàyáaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá judiónái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacaténá nacái Jesucristo itàacái. ¹² Càmitaté judiónái yeebáida Cristo itàacái, íná Dios idéca imàacaca càmiyéi judío yeebáidaca. Càita càmiyéi judío nadéca nàanàaca cayábéeri wawàsi càmicáiná judiónái yeebáida Cristo itàacái. Íná yéewa wáalíacawa Dios imàníinápiná máini cayábéeri cachàníwanái macái èeri mìnánái irí judiónái iwènúadapinácaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa yéewacaténá manùbéeyéi neebáidaca Cristo itàacái.

¹³ Quéwa siùcade nuwàwacué nucàlidaca piri wawàsi, píacué càmiyéica judío. Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá itàacái càmiyéi judío irí, íná máini cawènica nuicáca yái nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacái nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníiri iyú.

¹⁴ Nuwàwaca nuénánái judiónái iicáca càinácaalícué piyáaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá nawàwaca neebáidaca Cristo itàacái càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta núalimá nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹⁵ Dios idéca iwènúacawa judiónái ícha càmicáináaté nawàwa neebáidaca Cristo itàacái, íná siùcade yáalimá cayábaca Dios macái èeri mìnánái yáapicha. Íná yéewa wáalíacawa Dios imàníinápiná máini cayábéeri cachàníwanái mamáalàacata macái èeri mìnánái irí judiónái nawènúadacaalípiná

náiwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walíni càide iyú wenàiwica icáucàacaalíwa yéetácáisi ícha! ¹⁶ Péemìacué comparación: Judíonái imànicaalí idàbáanéeri pan ofrenda piná namàacacatenáni Dios irí sacerdotenái iyáapiná, yásí Dios yàasucani, yái idàbáanéeri panca namànírica íbesi ícha panpiná. Dios yàasucáináni, yái idàbáanéerica panca, íná Dios yàasuca yái íbesica macáirita. Càita nacái wamàacacaalí àicu ipichu ofrenda iyú Dios irí, yásí Dios yàasuca nacái àicu yàanaca canánama. Yái comparaciónca íimáanáca càicanide iyúwa judíonái yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbáanéeyéicaté, íná yéewa wáalíacawa áibaalípiná Dios yàasu wenàiwicapináca nacái nataquénáinámi, níái judíoca.

¹⁷ Péemìacué áiba comparación: Dios iicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécáwa yàasu wenàiwicaca níái judíoca. Néeseté abénaméeyéi néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios ícha. Ináté càmita quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha. Néese Dios imáidacaté pía, pía cànírica judío yàasu wenàiwicacatená pía judíonái yáamirícubàa, càide iyúwa wachanàidacaalí áiba íiwitáaná olivo yàanata ànalímáiséerica idàbáanéeri yàanamica yáamirículé càyacanácacatenáni olivo yéetaná ìwali. Yái yàanaca ànalímáiséeri wachanàidéerica olivo yéetaná ìwali íimáanáca càicanide iyúwa pía, pía cànírica judío yeebáidéerica Cristo itàacái, yéewacatená Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judíonái iyáaná quéechatécáwa. ¹⁸ Picá cáimacái piicáca píawawa

náicha níái Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyémica, níái judíoca. Piyúunáidacaalí cayábaca pía judíonái íicha, néese piwàwali càmita yéewa cachàinica pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi íicha, níara judíonái yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacái bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càmlíná yéewa càiyacanàcani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipìchu íicha.

¹⁹ Cawàwanáta càì píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté idàbáanéeri yàanami ichanàidacaténá núa olivo yéetaná ìwali. Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judíonái íicha”, càì piwàwa píimaca cawàwanáta.

²⁰ Cayába, nuénásàiri, picá càì píináidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íichawa nía càmlíyéicaté yeebáida itàacái, idéca nacái imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacáiná Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha wachanàidacaténá áiba íiwitáaná olivo yàana àicu ìwali. Càité Dios imànica pirí cayábéeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judíonái íicha, néese píaca Dios icàaluíniná, picá píichawa cayába nacái, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa.

²¹ Càmicáináaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níái idàbáanéeyémica yàanaca, níái judíoca càmlíyéica yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáallacawa càmita imàacapiná iwàwawa pibáyawaná íicha pimànicaalí pibáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judíonái imàníná. ²² Iná píináidawa cayába Dios ìwali máiníri cayábaca íiwitáise, quéwa máiníri cachàinica íiwitáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléeyéicatéwa Dios íicha nabáyawaná ìwalísewa, néese imànicaté pirí

cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacaténá píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. Càmicaalí càì pimàni, yásí yúuca íchawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha. ²³ Quéwa judiónái nawènúadacaalí náiwitáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná ìwali wàlisàì iyú, cachàiníricáiná Dios imànicaténá càì. ²⁴ Péemì comparación: Wáalimá wamànica càulenéeri wawàsi wachanàidáaná ànalimáiséeri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná ìwali idàwinàacaténáwa, íná yéewa wáalíacawa cànírica máini càulenáca wachanàidaca olivo yàanamisíwa olivo yéetaná ìwali, yái yàanamica wawichuèricaté olivo yéetaná ícha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàacacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáaníta judío pía, íná yéewa wáalíacawa imàacáanápíná yàasu wenàiwicapíná nía àniwa níái judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbáanéeyéicáinaté Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéeri ìwali ipíchanácué máini cáimacáica piicáca píawawa israelitanái ícha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwitáise achúma èerita, níái israelitaca. Càipíná israelitanái iyaca àta macáita càníyeyí judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càníyeyí judío Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ²⁶ Idécanáami càì ichàbacawa, yásí Dios iwasàapíná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càica wáalíacawa

bàaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalliúse. Càité Dios íimaca:

“Yái iwasèeripináca israelitanái yàanàpiná Sión ìyacàlená néesewa. Yá iwènúadapiná náiwitáise nabáyawaná íchawa, níái Jacob itaquénáinámica.

²⁷ Càipiná numànica nalíwa machacànìiri iyúni càide iyúwaté numàínínaté wawàsi nàawirináimi yáapicha, numàacáanápínaté nuwàwawa nabáyawaná ícha”,

íimacaté yái Diosca.

²⁸ Siùcade manùbéeyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná Dios iicáca judíonái iyúwa yùuwidenáíwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmíiyéica judío pidàbacatécué péemìaca Dios itàacái peebáidacatenácué náamirìcubàa. Quéwa cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata imànicáínaté wawàsi nàawirináimi yáapicha yeedáanápínaté nía yàasunáipináwa. ²⁹ Cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata càmíicáiná Dios yèepùadapiná náichawa yái cayábéeri wawàsica imànìricaté nàawirináimi yáapicha, càmita nacái Dios yúucapiná íchawa nía, níái wenàiwica Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa. ³⁰ Bàaluité càmítacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siùcade càmíicáiná judíonái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná catúulécánáca Dios iicácuéca pía, píacué càmíiyéica judío. ³¹ Càide iyúwacué càmíínaté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siùcade judíonái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmíicáínaté

judíonái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judíonái ipualé àniwa. ³² Dios iicápiná judíonái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íiwitáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

³³ ¡Máiní manuísíwata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nalí cayábéeri manuísíwata! ¡Máiníiri cáalíacáicani áibanái íicha canánama yái Diosca! ¡Máiní nacái yáalíacawa macái wawàsi ìwali! Canácata yáaliméerica yáalíacawa macáita wawàsi Dios íináidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáaliéricawa cayába Dios íiwitáise ìwali macáisíwata.

³⁴ Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canácata yáaliméerica yáalíacawa cayába càinácaalí Wacuèriná Dios íináidáanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yàalàaca Dios. ³⁵ Macáita yái Dios idènièrica, càmitaté áibanái yàaca iríni, íná Dios càmita imawènla áibanái íicha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íichawa imawènìacálewa”, íimacaté yái profetaca. ³⁶ Canácata cachàinírira Dios íicha, Dios idàbacáinaté macáita wawàsi, yá nacái Dios icùaca macáitani, yá nacái macáita yái iyéerica, ìyaca Dios irípiná. ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata imànicaténá walí cayábéeri, íná nùalàacué pía manuísíwata pimàacáanápínacué píawawa Dios irí iyúwa cáuri ofrenda, mabáyawanéeri nacái, casímáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisíiri culto Dios iwàwéericuéca pimànica

irí, pìacaténácué Dios icàaluíniná cáiwitáiséeri iyú. ² Picácué quirínama pìyaca càide iyúwa èri mìnánáì yááná siùcade, níái cà míiyéica yáaliawa Dios ìwali. Néese piwènúadacué yái pínáidáanácawa yéewacaténácué pìyaca píiwitáise wàlisàì yáapichawa, yéewanápinácué nacái píaliácawa Dios íiwitáise ìwali, càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica cayábéeri, mabayawanéeri iyú, casímáirica Dios iicáca.

³ Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápiná nuíbaidaca irípiná. Ichùuliaca núa nùalàanápinácué pía. Iná núumacué pirí: Picácué máiní cachàini píicáca píawawa càmicaalícué máiní cachàini pía. Néese, iwàwacutácué pínáidacawa pìwaliwa cáiwitáiséeri iyú. Picácué píalimáida pimànica áiba píibaidacaléwa Dios irípiná càmicaalí Dios imàaca pirí càiri chàinisi píibaidacaténá càì. Néese pimànicué píibaidacaléwa Dios irípiná, yái íibaidacalési Dios imàaquéericuéca pirí càiri chàinisi pimànicaténáni, yái chàinisi Dios imàaquéericatécué pirí idàbacaalítécué peebáidaca itàacái. ⁴ Péemìacué comparación: Abéericata yái waináca, quéwa wadèniaca wàwalíséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàabàli nacái, wàuwi nacái, watuí nacái. Macái wàwalíséeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵ Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idèniáná ìwalíséeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

⁶ Dios imàacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide

iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacacaténáwa, wáibaidáanápíná Dios irí càide iyúwa Dios imàacáanaté walí chàinisi. Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wacàlidacaténá tàacáisi inùmaliçuise, yásí iwàwacutá wacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise càide iyúwa Dios imàacáaná wáaliacani. ⁷ Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiníri iyú. ⁸ Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yàalàanápíná áibanái ichàiniadacaténá nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yèerica cawèníri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá càmírica canùmasée yàasu ofrenda iwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáaliacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi iicácaténá catúulécaneeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cáininácué piicáyacacawa báisíri iyú. Pimàacacué píichawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica. ¹⁰ Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníiyéi íichawáaca, cáimiétaquéri iyú nacái.

11 Cachànicué píiwitáise, picácué ínu píá. Píibaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníiri iyú macái pichàini iyúwa.

12 Piyanídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinácué wàyáanápíná càiripínáta Dios yáapicha. Píideníacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinácué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios ícha mamáalàacata.

13 Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yái namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiyéyéica píá, níái yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué pìataléwa nía.

14 Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, pisutácué nalí Dios imànínapíná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios ícha yùuwichàidáanápíná nía.

15 Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Pìacawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

16 Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese pìacawéeridacué wenàiwica càmiyéyéica cachàini áibanái ícha canánama. Picácué píináidawa máini cáalíacáica píá áibanái ícha.

17 Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri píipuináwa. Piyacué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná.

18 Pimànicué píalimáanáta piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha macáita. 19 Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri

pípuináwa, néese, pimàacacué Dios yùuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi bàaluté Dios inùmaliçúse. Dios ímacaté: “Núacata yái yùuwichàidéripináca wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàníyéica báawéeri áibanái irí”, ímacaté yái Diosca. ²⁰ Càité nacái Dios ímaca: “Máapicaalí piùwide, pía iyáapiná. Macàlacaalí iwàwa, pía ìira úni. Pimànicaalí irí càì cayábéeri, yásí báicani ibáyawaná ìwaliwa, yái yùuwidéenaca imànica píá”, ímacaté yái Diosca. ²¹ Picácué piwàwali yái báawéerica imàníricatécué pirí, ipíchaná imawènìadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picácué pimàni irí báawéeri àniwa pípuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri pimawènìadacaténá ìiwitáise báawéeri, piacawéeridacaténácué pimànicani.

13

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca natàacái níái icuèyéicuéca píasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacùanápinácué píasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ² Iná cawinácaalí càníyéica yeebáida yàasu cáli icuèrinánái itàacáiwá, nàuwideca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cáli icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càníyéica càì yeebáida, nàuwichàapínacawa. ³ Níái icuèyéica wàasu cáli càmita nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica báawéeri áibanái irí. Piwàwacaalí piyaca macàaluínináta náicha níái icuèyéica píasu cáli,

néese pìya machacànìiri iyú, yásí cayábaca naicáca pía, níái icuèyéica pìasu cáli. ⁴ Níái icuèyéica pìasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá pirí cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca pía náicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íiwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacànìiri iyú cawinácaalí imànìirica báawéeri áibanái irí. ⁵ Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùullianá wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalicuísewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùullianá wía. ⁶ Dios imàacacué nacùaca pìasu cáli, íná iwàwacutácué pipáyaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùullianácué pipáyaidaca píchawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷ Pimànicué macái picuèrinánái iríwa càide iyúwa nachùullianá pía, níái icuèyéicuéca pìasu cáli. Pipáyaidacué píchawa níái yeedéeyéica plata gobierno irípiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata pìasu cawèníyéi ìwalísecuéwa gobierno irípiná. Càita nacái pìacué nacàaluíniná níái iwàwacutéeyéica pìaca icàaluíniná. Càita nacái pìaca náimiétacaná níái iwàwacutéeyéica pìaca íimiétacaná.

⁸ Picácué pimawèna áibanái íicha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawènacále yàasu èeri yàanàaca pipáyaidáanápínácué píchawani. Iyacáinácué pirí abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuéwa pimànica, yái cáinináanácuéca

piicáyacacawa. Canácatáita wáaliméeripiná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawènìacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise. ⁹ Càité íimaca yái tàacáisica: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha cà míichúaca píinusíwa, cà míirica pinìrisíwa nacái, picá pinúa wenàiwica, picá piyéedúa, picá picàlida pichìwawa áibanái ìwali, picá piwàwa plásupináwa áibanái yàasu”, càí íimaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùulièyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùulliacanásica íimáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichùulliacanási maléenéeri íimáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, càí íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Cáininácaalí waicá áibanái wenàiwica, càmita wamàni nalí báawéeri, íná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái íimáaná.

¹¹ Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máini báawéerica yái èerica wàyáanáca siùcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle íichawa wáibaidacaténá cachàiníiri iyú Dios irípiná, yácáiná mawiéniwanáica wéenáiwaná Wáiwacali iwasàcatáipíná wíawa. Mawiéniwanáica walíni íicha yáara èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹² Mesúnamáita imáalàapínáca wáicha yái èeriquéi, siùcade amaláca yàacawa wawicáu yáara wéenáiwanápináca Wáiwacali iwasàcatáipínáca wíawa, íná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide

iyúwa èeri mìnánái catéeyéi íiwitáise imàníná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná irìcu wamànicaténácué cayábéeri macái wenàiwica iicápiná. Càipiná wamànica ùwicái Satanás ípunita, càide iyúwa úwinái ìwalicaalí quírameníri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàì íiméeri iyú nàuwidenái ípunitawa. ¹³ Yá wamànicué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná irìcu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta máaléquéeri iyú. Picácué nacái waimáca náapicha níara iiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalínápiná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái wacuísáyacawa chàinisíri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalísewa. ¹⁴ Néese pìyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo iyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué píawa wàuwide Satanás íicha, càide iyúwa úwinái ibàle dàaléeri icùacaalí úwinái nàuwidenái íichawa. Yá picácué picutá písímáidacaténá píiwitáise bàaluisàimiwa ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa.

14

No critiques a tu hermano

¹ Nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa cà míyeyéi cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali càmicáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmita nacái náalíawa cayába ìwali yái cayábéerica Dios imànírica walí mawèníri iyú mabáyawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía cà míyeyéica cachàini íiwitáise, néese pìacawéeridacué nía. Picácué pitàani

náapicha chàinisíiri iyú piwènúadacaténá náiwitáise náináidáanápínáwa càide iyúwacué pínáidáanáwa. ² Níacáiná abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náináidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami bànacalé, àicu iyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níái cuwáiná yéenáiwánáca. Cálucá nayáaca iinási càmícáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Càmitàacá manuí náináidacawa nawàwawa Wáiwacali ìwali. ³ Uwé, cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri íichawa, yái càmíirica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita iicáaní yéenasàiri iquínináwa, càmita nacái caná iwèni iicácani, iyúwa càmíiri yáalíawa nacái. Càita nacái yái càmíirica iyáa macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita itàaní báawéeri iyú ìwali yái wenàiwica iyéerica macái íiwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca íiwitáise. ⁴ Péemla comparación: Canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba asìali yàasu wenàiwica ìwali. Cayábacaalí íiwacali iicáca yái íibaidacalési yàasu wenàiwica imàníirica irí, càita nacái báawacaalí iicáca yái wawàsi yàasu wenàiwica imàníirica, yácata íiwacali yàasu wawàsica, càmíirica pìasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, càmíirica pìasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàaca yàasu wenàiwicawa imàníinápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

5 Abénaméeyéi nacái naináidacawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri ícha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacàníri iyú cànácaalí Dios iwàwáaná namànica. 6 Cawinácaalí ínáidéericawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíná. Càita nacái cawinácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíná. Cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íwitáaná, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé iwaliwa. Aiba wenàiwica càmita iyáa macái yàacàsi íwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíná, níái cuwáináí yéenáiwanáca. Càmicaalí iwàwa iyáaca iinási, yá càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé iwaliwa.

7 Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmita wàya walípináwa, càmita nacái wéetáwa walípináwa. 8 Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáíwa, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yásí wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata. 9 Wáiwacali yàasunáica wía, yácáiná Cristo yéetátéwa, yáté nacái yèepùaca cáuca àniwa Náiwacalícaténáni níara yéetéeyéimicawa, níá nacái cáuyéica cháí èeri irícu.

¹⁰ Iná picá pitàani báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicàcani. Iwàwacutácáiná macáita wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios ípunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinácaalíté wamàniná, wáináidaca nacáywa cháí èeri irìcu. ¹¹ Wáaliacawa báisíricatani, áiba profetacáiná itànàcaté yái tàacáisi Dios inùmalìcuise. Dios ímacaté:

“Péemiacué cayábani, núumacáiná cáimiétacanéeri iyúni, núa Picuèrinácuéca Dios, macái wenàiwicanái ibàlùapínacawa yùuluì iyúwa nuípunita, yá nàapínaca nulí cayábéeriwa”, ímacaté yái Diosca. ¹² Iwàwacutápiná macáita wía wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios irí, càinácaalíté wamàniná, wáináidaca nacáywa cháí èeri irìcu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Iná picácué watàanica báawéeri iyú áibanái ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese píalimáidacué camíinápiná pimàni áiba wawàsi imàaquéeripiná áibanái imànica ibáyawanáwa.

¹⁴ Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, núaliacawa báisíiri iyúcani càmita yáalimá casacàaca yàacàsi irínáamitawa, íná càmita báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàacàsica ídolo cuwáinái yéenáiwaná ìwalíise, yá casacàaca iríni, yái yàacàsica, íná báawaca iyáacani.

¹⁵ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácaalí piyáaca yàacàsi casaquèerica naicáca ídolo ìwalíise, níai cuwáinái yéenáiwanáca, nadàbacaalí nacái nayáacani càide iyúwa piyáaná piyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacái nawàwa ìwalíise,

nayúunáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérimica nàcaténá cuwáiná icàaluíniná. Yá càmita pimàni cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pimàni càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica icaláacawa Dios itàacái ícha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsi íiwitáaná! Picá piimáicha Cristo yéetacatéwa íchawalíná nacái. ¹⁶ Ewita càmicáaníta báawa piríni yái wawàsica, càicáaníta càmita cayába pimànicani áibanáicaalí itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali ìwalíse yái pimànírica. ¹⁷ Dios càmitaté imáida wía icùacaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanái yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsi, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùaca wía wàyacaténá machacàníri iyú, matuíbanáiri iyú nacái wáapichawáaca, casímáiri iyú nacái Espíritu Santo ìwalíse. ¹⁸ Cawinácaalí càì íibaidéerica Cristo írìpiná, cayábaca Dios íicàcani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái íicáca cáimiétaquéri iyúni.

¹⁹ Dios iwàwacáiná càì wàyaca, íná wamànicué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyáanápiná matuíbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiníwanái mamáalàacata wáiwitáise canánama Wáiwacali ìwaliwa. ²⁰ Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenásàiri iwàwaliculé, yái càmlírica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iná picá pimàaca piyáacalé imáalàidaca yái cayábéerica Dios imàaquéerica péenásàiri iwàwaliculé. Báisíta masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericaalí wéená icaláacawa Dios ícha wayáacalé ìwalíse, yá wamànica wàacawa írì báawéeri. ²¹ Aiba wenàiwica imànicaalí íbáyawanáwa íicácáiná piyáaca iinási,

pìira nacái ìiracalési ipuúri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiniwanái pimàacacaalí píchawa macáita yái wawàsica, ipíchaná áiba wenàiwica imànica ibáyawanáwa, icaláacáichawa Dios ícha ìwalíse yái pimànírica. ²² Píalíacaalíwa càmita pimàni pibáyawanáwa piyáacaalí iinási áibanái ìnuérimica yàcaténá ídolo icàaluíná, yá cayábaca càì pínáidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canùmasée pía ìwali áibanái yàacuése. Casímáica iwàwa cawinácaalí yáaliéricawa càmita imàni wawàsi Dios iiquéerica báawéeri iyú. ²³ Quéwa áiba wenàiwica càmita yáalíawa cayába asáisi Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, ìira nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásí cabáyawanàcani, càmicáiná yáalíawa cayába iwàwalicuísewa asáisi Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi cànírica wáalíawa cayába wawàwalicuísewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàcawa wabáyawanáwa.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

¹ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàacá náalíawa cayába, íná càmita máini cachàini nàiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì íméeri iyú, iwàwacutá wàidenàcani matuúbanáiri iyú càmicaalítàacá abénaméeyéi wenàiwica náalíawa macáita, wayúudàacaténá nía, níái càníyéica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacái càmita wamàni càide iyúwa wawàwáanáwa meedá, wasímáidáanápíná meedá wíawawa. ² Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica

Jesucristo itàacái yéewanápiná cachàinica náiwitáise Wáiwacali iwali cachàiníwanái mamáalàacata. ³ Cristocáiná càmítaté imàni càide iyúwaté iwàwáaná isímáidáanápiná meedá yáawawa, néese imànicaté càide iyúwa áiba profeta itànàanáté tàacáisi Cristo inùmaliçuise. Cristo ímacaté Dios irí: “Níái icuíséeyéica íchawa pía báawéeri iyú, nadéca nacuísaca náichawa núa nacái”, ímacaté yái Cristoca. ⁴ Macái yái tàacáisi profetanái itànèericaté bàaluité Dios inùmaliçuise Dios imàacacaté natànàacani yéewáidacaténá wía. Yái tàacáisi yéewáidaca wía, ichàiniada nacái wawàwa wàidenìacaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú cachàiníwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶ Yá nusutáca Dios ícha pirípinácué, yái iyúudèerica wàidenìaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutácué Dios ícha pirípiná iyúudàanápinácué pìyaca matuíbanáiwaca píapichawáaca, càide iyúwaté Cristo Jesús iyáaná, yéewanápinácué pìaca Dios irí cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanái icántàacaalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, pìacaténácué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷ Iná iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmicáanítàacá náalíawa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía yàasunáipináwa, macáitacué pía, yéewacaténá macáita náalíacawa máini cachàinica Dios, nàanápiná irí cayábéeri. ⁸ Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá judíonái. Càité Cristo imànica càide iyúwaté

Dios icàlidáaná wàawirináimi iríni cáimiétacanéeri iyú. Càité Cristo imànica yáasáidacaténá Dios imànica machacàniri iyúni càide iyúwa icàlidáaná wenàiwicanái iríni cáimiétacanéeri iyú. ⁹ Cristo yàanàacaté yéewacaténá càmiyéi judío nacái nàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé. Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo ímèericaté Dios irí. Cristo ímacaté: “Iná nùapíná pírí cayábéeriwa càmiyéica israelita yàacuésemi, nucántàapíná nacái píipidená ìwaliwa nucàlidacaténá piináwaná ìwali cáimiétaquéeri iyú”,

ímacaté yái Cristoca. ¹⁰ Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Moisés ímacaté:

“¡Píacué càmiyéica israelita, casímáicué piwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáica!”

ímacaté yái Moisésca. ¹¹ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Yáté ímaca:

“¡Píacué Wacuèriná Dios irí cayábéeri, macáitacué pía càmiyéica israelita!”

ímacaté yái profetaca. ¹² Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Isaías ímacaté:

“Isaí ìiri rey David itaquénáinámi nàyaca siùcade iyúwa àicumi yùuquéeriwa, càmicáiná cachàini nía. Quéwa càide iyúwa wàlisàì àicu achúméeri ibacácaalíwa àicu ipìchu yèewíse, idàwinàacaténáwa wàlisàì iyú àniwa, càita nacái abéeri rey David itaquèrinámi imichàapínácawa icùacaténá càmiyéi israelita, yásí neebáidapíná itàacáíwa”,

ímacaté yái Isaíasca, icàlidacaténáté Cristo icùanápínáté càmiyéi israelita.

13 Nusutácué Dios ícha pirípinácué yái imàaquérica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínácué casímáica piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténácué píiwitáise, píacué yeebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios ícha imàacáanápínácué manuíca pínáidaca piwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

14 Píacué nuénánáica, nualíacawa máini cayábacuéca píiwitáise, máini cáalíacáiyéicuéca nacái pía, píalíacué nacái càinácaalí iwàwacutáanácué píalàayacacawa éeréeri iyú.

15 Quéwa nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nucàlidacaténácué pirí abénameeyéi wawàsi ìwali machacàníiri iyú, macàaluínináta, ipíchanácué piimáichaca nía. Nudéca càì numànicani Dios imànicáinaté nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca Jesucristo irípiná. 16 Dios idéca ichùullaca nuíbaidáanápíná Jesucristo irí nuyúudàacaténá cà míiyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca cà míiyéi judío iríni, yái Dios itàacáica ímérica Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica nucàlidéerica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaquérica Dios irí. Casímáica Dios iicáca nía Espíritu Santocáiná idéca masacàaca imànica náiwitáise, íná Dios iicáca nía iyúwa cayábéeri ofrenda, mabáyawanéeri nacái.

17 Cristo Jesús idéca iyúudàaca núa, yái Cristo Jesús nuebáidéerica itàacái. Cristo iyúudàacáiná núa, íná cà míiyéi judío nadéca neebáidaca itàacái;

yá máini casímáica nuwàwa siùcade ìwalìse yáì nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁸ Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali, cainácaalí cayábéeri wawàsi Cristo imànírica nuíbaidacalé ìwalìse, nùasu tàacáisi ìwalìse nacái, iwènúadacaténá càmíiyéi judío íiwitáise neebáidacaténá Dios itàacái. ¹⁹ Neebáidaca Cristo itàacái naicácáinaté numànica Dios ichàini iyú yáì càmíirica wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca nía Espíritu Santo ichàini iyú, yáì Espíritu Dios yàatanáiséerica. Càita nudéca numáalàidaca nucàlidaca nalíni yáì tàacáisica íiméerica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanáì Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén ìyacàlená mìnanáì irí, nalí nacái ìyéeyéica áiba cáli íinata canánama, àta nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli néré. ²⁰ Càité nùalimáidaca macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápínaté nalíni alé càmíicatalécaté néemiatécáwa Cristo iináwaná ìwali náalíacaténáwa Cristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica alé áibanáì yéewáidacatalécaté nía Cristo ìwali, nuwàwacáinaté nucàlidaca abéta nalíni, cawinácaalí càmíiyéicaté yéemiacáwa Cristo iináwaná ìwali. ²¹ Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmallicúise. Profeta itànàacaté wenàiwicanáì néemianápínaté Cristo iináwaná ìwali:
 “Níái càmíiyéicaté yéemiacáwa iináwaná ìwali, náalíapínaca ìwali; yá néemíapínaca iináwaná ìwali, yáì càmíiricaté néemiacáwa”,
 íimacaté yáì profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

²² Manùba yàawiría máadáini nuwàwacaté nupáchiacuéca pía, quéwa càmitaté nùalimá máinicáinaté càulenáca núa nuèpunicáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali. ²³ Quéwa nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Dios irípiná cháí áiba cáli ínata, íná yéewa nupáchiapínacuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécaná camuí. ²⁴ Nuínáidacawa nùalimáanápíná nupáchiacuéca pía nùapínacaalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéca pía casímáiri iyú malééná èeripiná, yá nusutácué píicha wawàsi piyúudàanápínacué núa nùacáténáwa España yàasu cáli nérépináwa. ²⁵ Quéwa siùcade nùacáwacawa Jerusalén ìyacàlená nérépináwa nutécaténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Nutépiná nalí plata néré áibanáicáiná wéénánái càmiyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, Acaya yàasu cáli néeséeyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacáténá nalíni níara wéénánái judío catúulécanéeyéica ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néré. ²⁷ Nadéca nàwacáidaca plata casímáicáiná nawàwa nayúudàanápíná judiónái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata ichùulièricaté nàwacáidáanápíná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, níacáiná càmiyéi judío imawèìaca judiónái ìicha cayábéeri. Quéécháwanáimi judiónái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidáanápíná càmiyéi judiónái iríni. Càité judiónái iwacùacaté yái cayábéeri wawàsica càmiyéi judío irí, nayúudàacáténá càmiyéi

judío íiwitáise. Iná cà míiyéi judío imawènàca judíonái íicha cayábéeri, iná siùcade iwàwacutá cà míiyéi judío iyúudàaca judíonái nàasu wawàsi iyúwa èeri írìcuírìca, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipiná cà míiyéi judío iwacùaca cayábéeri wawàsi judíonái iríwa, yái plataca iyúudèeripináca judíonái. ²⁸ Iná nudécanáami numáalàidaca numànica yái wawàsica nùanápiná nalí yái ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapinácué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná. ²⁹ Nùaliacawa cayába nùapinácaalícuéwa pìatalé, yá Cristo imànipiná nulí cayábéeri manuísíwata.

³⁰ Píacué nuénánáica, núaliacawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, núaliaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápínácué nulí Dios piyúudàacaténácué numànica ùwicái Satanás íipunita. ³¹ Pisutácué Dios íicha nulípiná icùnápíná núa náicha abénaméeyéica cà míiyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Pisutácué nacái Dios íicha yéewanápiná casímáiri iyúca wéenanái judíonái Jerusalén iyacàlená mínanáí needáca nalíwa yái ofrendaca nutéeripináca nalí. ³² Pisutácué Dios íicha nulípiná imàacáanápínácué nùacawa pìatalé casímáiri iyú, Dios iwàwacaalí càì numànica, nuicácaténácué pía, wachàiniadacaténá wawàwawáaca. ³³ Nusutácué Dios íicha píripínácué imàacáanápínácué macáita pìyaca matuíbanáiri iyú. Báisíta, amén.

16

Saludos personales

¹ Siùcade nucàlidacué pírí wéenasàatúa Febe iináwaná ìwali, cayábéechúa íiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca úbaidaca Dios irípiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea iyacàlená irìcu. ² Pitàidacué úa cayába Wáiwacali ípidená ìwali iyúwa péenasàatúacué, peedácaténácué pìataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéenanái iríwa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudàacué nacái úa càirínácaalí wawàsi umáapuèri, uyúudàacáiná madécaná wéenanáíwa, núacáaníta nacái.

³ Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús irípiná. ⁴ Achúmacaté néetácawa nawasàcaténá núa áibanái ícha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, càita nacái macáita wéenanái càmiyéica judío nàaca nalí cayábéeri, níara wéenanái iyéeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càita nacái nuwàwali wéenanái alé ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto nacapèe irìcu, yái nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca ípidenéeri Epenetoca. Yái Epenetoca, yácata idàbáanéeri wenàiwica yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶ Nuwàwali nacái María, íbaidéechúaca cachàiníri iyú Dios irípiná pèewi. ⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli néeséeyéica. Nàyacaté núapicha presoíyéi ibànalìcu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica,

namànicáiná cayábéeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupíchawáise.

⁸ Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹ Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íbaidéerica wáapicha Cristo irípiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰ Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawiría yeebáidaca Cristo itàacái tàì íméeri iyú yùuwichàacaalítéwa Cristo irípiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéénánái. ¹¹ Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséeri ípidenéerica Herodión, Narciso yéénánái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹² Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íbaidéeyéica Wáiwacali irípiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéénásàatúa Pérsidaca, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná. ¹³ Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imàníchúacaté nulí cayábéeri càide iyúwa núatúasíwa. ¹⁴ Nuwàwali nacái níara asianáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéénánái ìyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéénásàatúa nacái, Olimpás nacái, macáita nacái ìyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

¹⁷ Píacué nuénánáica, piicácué piichawa cayába cawinácaalí icàlidéeyéicuéca piri áiba tàacáisi

càmíricuéca imàaca abédanamata plíwítáise píapichawáaca, imàaquéricué nacái píseríacawa píichawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimànínapínacué pibáyawanáwa, pitàanicaténacué pìwaliwáaca báawéeri iyú. Piicácué píchawana, càmicáiná namàni càide iyúwa ímáaná yái tàacáisca péewáidéericatécuéwa ìwali. Pìacuéwa náicha. ¹⁸ Iwàwacutácué pìacawa náicha càmicáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasíimáidacaténá níawawa meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíniná, natàaníca éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casíimáiri wenàiwica yéemíaca. Càita natàaníca nachìwáidacaténá wenàiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmiíyéica yáaliáwa cayába báisíiri tàacáisi ìwali. ¹⁹ Ata alénacaalí nùacawa, yá macáita náaliácuéca piínáwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casíimáica nuwàwa. Nuwàwacué cáaliacáica pía pimànínapíná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa. ²⁰ Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachìwéeyéi itàacái, yásí yái Dios imàaquéricica wáyaca matuíbanáiri iyú iyúudàapínacué pimawènladaca píichawa Satanás, machawàacacaténacué píichani, càide iyúwa àapimi pìabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinacué imànínapínacué pirí cayábéeri.

²¹ Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íibaidéerica núapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica cháí núapicha, nawàwalicuéca pía.

²² Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicué pía Wáiwacali íipidená ìwali,

weebáidacáiná itàacái.

²³ Gayo nacái iwàwalicué pía, yái nùyéerica icapèe irìcu, núa Pabloca. Yái Gayoca imàaquéerica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicué nacái pía, yái icuèerica gobierno yàasu plata cháí yàcalé irìcu. Wéenàsàiri Cuarto iwàwalicué nacái pía. ²⁴ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imàníinápínácué piri cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

²⁵ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái yáaliméericuécá dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi nucàlidéerica wenàiwicanái irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Dàalanama Dios imànipínácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica Jesucristo iináwaná iwali. Yá nucàlidaca nalíni càinácaalíté Dios ínáidáanáwa iwàwacutáanápináté wamànica. Dios idéca yásáidaca walíni yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha bàaluitésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri. ²⁶ Quéwa siúcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yái Dios cànírica imáalàawa. Yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha icàlidaca càinácaalíté Dios ínáidáanáwa imàníinápínáté. Siúcade Dios imàacaca wenàiwica macái cáli néeséeyéi yéemlaca yái tàacáisi Dios ibèericaté náicha. Siúcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

²⁷ ȷiyaca abéerita Dios, canáca ícha áiba cáalíacáiri,
íná wàacué irí cayábéeri càiripináta Jesucristo
ìwalíse! Báisíta, amén.

**El Nuevo Testamento de nuestro Señor
Jesucristo en el idioma piapoco
New Testament in Piapoco**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741